ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням вченої ради
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України
24 листопада 2026 року (протокол № 12)

ВВЕДЕНО В ДІЮ
наказом директора
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України
24 листопада 2026 року 2026 р. № 218-к

Директор, голова вченої ради

_____ Анатолій КОДИНЕЦЬ

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС

Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Національної академії правових наук України

(зі змінами)

Київ – 2026

ПРЕАМБУЛА

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України (далі — Інститут) визнає дотримання норм етичної поведінки всіма членами інститутської спільноти як однієї з важливих передумов успішної реалізації своєї *місії* — здійснення вагомого внеску в розвиток суспільства та держави через виконання фундаментальних та прикладних наукових досліджень в галузі права та економіки інтелектуальної власності, на цій основі генерування нових знань, їх поширення та підготовку соціально відповідальних, креативно мислячих та конкурентноспроможних фахівців та науковців.

З *метою* розвитку єдиної організаційної культури Інституту та з урахуванням суспільного запиту щодо високих морально-етичних якостей фахівців було схвалено рішенням Вченою радою Інституту та ведено в дію Наказом директора Інституту Етичний кодекс Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України» (далі - Кодекс).

Даний Кодекс розроблено відповідно до Конституції України, Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про академічну доброчесність», інших актів законодавства України, Етичного кодексу ученого України, схваленого постановою загальних зборів НАН України від 15 квітня 2009 р. № 2, Статуту Національної академії правових наук України, Статуту Інституту, з урахуванням міжнародних стандартів професійної та дослідницької етики, зокрема, The European Code of Conduct for Research Integrity (ALLEA), UNESCO Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence, UNESCO Recommendation on Open Science, Singapore Statement on Research Integrity, Hong Kong Principles for Assessing Researchers.

1. СФЕРА ДІЇ КОДЕКСУ

1.1. Кодекс визначає ключові цінності, основні принципи й стандарти етичної поведінки. Дія Кодексу поширюється на всіх членів інститутської спільноти, якими є всі учасники освітнього процесу та здійснення науково-дослідної діяльності в Інституті.

1.2. Учасниками освітнього процесу в Інституті є наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники; здобувачі вищої освіти, фахівці-практики, які залучаються до освітнього процесу; наукові працівники, що здійснюють наукові дослідження.

1.3. Від членів інститутської спільноти, кожен з яких несе частку спільної відповідальності за реалізацію місії Інституту, очікується дотримання норм Кодексу у взаємовідносинах, із зовнішніми партнерами Інституту та широкою громадськістю.

1.4. Положення цього Кодексу не регулюють відносини щодо забезпечення дотримання академічної доброчесності, які визначаються законодавством, Положенням про академічну доброчесності НДІ інтелектуальної власності

НАПрН України та іншими внутрішніми актами Інституту.

2. ЦІННОСТІ ТА ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ, ЗАПРОВАДЖЕНІ В ІНСТИТУТІ

2.1. Ключовими цінностями Інституту, на яких базуються організаційна культура та стандарти етичної поведінки, є:

- академічна свобода;
- інституційна автономія;
- якість та цілісність наукової та освітньої діяльності;
- повага до соціально-культурного розмаїття;
- збалансований розвиток;

В основу Кодексу покладено такі етичні принципи як:

- довіра та співпраця;
- порядність і справедливість;
- академічна доброчесність;
- критичний аналіз і повага до обґрунтованих думок;
- готовність до змін та прагнення постійного вдосконалення;
- законність, підзвітність і прозорість;
- спільна й індивідуальна відповідальність за результати діяльності.

3. ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ

3.1.Загальні (спільні) етичні стандарти

3.1.1.Усвідомлюючи високий статус представника інститутської спільноти, сповідуючи цінності Інституту та керуючись етичними принципами й моральними нормами, кожен її член має:

3.1.1.1 дотримуватись вимог чинного законодавства України, правових актів Інституту та загальноприйнятих правил поведінки;

3.1.1.2 шанувати історію, традиції, ім’я і символіку Інституту;

3.1.1.3 сприяти ефективній діяльності Інституту, підтриманню його позитивного іміджу та репутації як провідного науково-дослідницького, освітнього та культурного центру;

3.1.1.4 поважати права і свободи, честь і гідність особистості, не допускати домагань, приниження, експлуатації будь-якого характеру;

3.1.1.5 коректно, ввічливо, толерантно й уникаючи дискримінації ставитись до кожного члена інститутської спільноти та гостей Інституту, незалежно від статі, віку, посади, статусу, культурних, расових, національних відмінностей, соціального або географічного походження, стану здоров’я, політичних поглядів, релігійних переконань тощо;

3.1.1.6 дотримуватись норм мовного етикету та правил ділової письмової й усної комунікації;

3.1.1.7 дотримуватись принципу академічної доброчесності, зокрема утримуватись від списування, плагіату, фальсифікації та/або допомоги іншим у таких діях, коректно цитувати й наводити джерела інформації, які використовується в науково-дослідній та освітній діяльності;

3.1.1.8 бути пунктуальним, своєчасно реагувати на запити інших членів

інститутської спільноти, партнерів Інституту та/або представників широкої громадськості, дотримуватись встановлених термінів виконання завдань і взятих зобов'язань;

3.1.1.9 ефективно й раціонально використовувати ресурси (людські, матеріальні, фінансові, інтелектуальні тощо) Інституту та сприяти збалансованому його розвитку;

3.1.1.10 відповідально й ощадливо використовувати майно та обладнання Інституту (приміщення, меблі, комп'ютерну техніку, телекомунікаційне і мультимедійне обладнання, бази даних, мережі тощо) за прямим призначенням у наукових та освітніх цілях, під час виконання посадових обов'язків, для професійного розвитку;

3.1.1.11 ставитись з довірою та вимогливістю один до одного, обмінюватись досвідом та інформацією в межах інститутської спільноти, надавати необхідну підтримку для досягнення найкращих результатів діяльності;

3.1.1.12 виявляти ініціативу щодо підвищення якості науково-дослідної та освітньої діяльності;

3.1.1.13 утримуватись від поширення неправдивої та/або неперевіреної інформації про Інститут або членів інститутської спільноти, розкриття конфіденційної інформації та персональних даних інших осіб;

3.1.1.14 не виступати від імені Інституту або його структурного підрозділу без спеціальних повноважень;

3.1.1.15 утримуватись від будь-яких форм корупції (зловживання повноваженнями з метою одержання неправомірної вигоди та/або прямого чи опосередкованого пропонування такої вигоди іншим) та повідомляти керівництво Інституту про будь-які прояви корупції, дотримуватися правил етичної поведінки, визначених Розділом VI Закону України «Про запобігання корупції», інших вимог антикорупційного законодавства України;

3.1.1.16 дотримуватись правил безпеки, гігієни праці, підтримувати чистоту і порядок та здоровий спосіб життя. В Інституті заборонено куріння, вживання алкоголю та наркотичних речовин;

3.1.1.17 вирішувати конфліктні ситуації конструктивно, в атмосфері взаєморозуміння та поваги, предметно та справедливо;

3.1.1.18 в усіх ситуаціях як в межах, так і за межами Інституту утримуватись від будь-яких дій і висловлювань, які суперечать етичним нормам і можуть завдати шкоди честі та гідності іншим особам та/або репутації, майну, фінансовому стану Інституту.

3.2. Специфічні етичні стандарти

3.2.1. Дотримуючись загальних (спільних) етичних стандартів, окремі групи інститутської спільноти мають також узгоджувати поведінку з відповідними специфічними етичними стандартами.

3.2.2. Керівники всіх рівнів мають***:***

3.2.2.1 виявляти лідерські якості та високий професіоналізм, бути взірцем етичної поведінки та допомагати іншим членам інститутської спільноти у розвитку такої поведінки;

3.2.2.2 поширювати ключові цінності серед співробітників і аспірантів, впроваджувати культуру постійного вдосконалення у науково-освітню практику;

3.2.2.3 дбати про ефективне використання ресурсів і враховувати інтереси Інституту в своїй діяльності;

3.2.2.4 докладати зусилля для забезпечення належних умов роботи співробітників та навчання аспірантів;

3.2.2.5 підтримувати баланс інтересів між реалізацією права на академічну свободу та забезпеченням продуктивної науково-дослідної та освітньої діяльності Інституту;

3.2.2.6 сприяти відкритості та прозорості наукового пошуку;

3.2.2.7 вживати заходів щодо профілактики порушень норм законодавства, етичних принципів та стандартів поведінки;

3.2.2.8 заохочувати співробітників до постійного вдосконалення робочих процесів та надання пропозицій щодо їх покращення;

3.2.2.9 проводити регулярне оцінювання стану організаційної культури та виконання норм Етичного кодексу в Інституті.

3.2.3.Науково-педагогічні працівники мають:

3.2.3.1 визнавати, поважати і забезпечувати свободу думки і слова інших учасників освітнього процесу;

3.2.3.2 здійснювати професійну діяльність на високому якісному рівні, підвищувати наукову кваліфікацію і викладацьку майстерність;

3.2.3.3 дотримуватись педагогічної етики;

3.2.3.4 дотримуватись принципів наукової етики, уникаючи плагіату, привласнення наукових ідей з неопублікованих джерел, фальсифікацій;

3.2.3.5 вказувати свою належність до Інституту під час опублікування результатів власних наукових досліджень та навчально-методичних робіт, виконаних у межах трудових та інших договірних відносин з Інститутом;

3.2.3.6 об’єктивно і справедливо оцінювати результати діяльності інших учасників освітнього та науково-дослідного процесу;

3.2.3.7 утримуватись від відносин, які можуть заважати ефективному навчанню та об’єктивному оцінюванню результатів наукової та освітньої діяльності, зокрема, комерційного партнерства, відносин боржника та кредитора, непередбаченої винагороди тощо.

3.2.4.Адміністративні працівники та допоміжний персонал мають:

3.2.4.1 сумлінно виконувати професійні обов’язки на високому якісному рівні;

3.2.4.2 створювати сприятливі умови для ефективної діяльності всіх членів інститутської спільноти, розкриття творчого потенціалу учасників науково-дослідного та освітнього процесу, розвитку організаційної культури;

3.2.4.3 мінімізувати бюрократичні процедури до рівня, який забезпечить продуктивність роботи членів університетської спільноти;

3.2.4.4 проводити аналіз внутрішньої діяльності та процесів з метою виявлення можливостей їх покращення, запобігання порушень етичних стандартів.

3.2.5.Здобувачі вищої освіти мають:

3.2.5.1 використовувати всі можливості, які пропонує Інститут, для набуття фахових компетенцій та особистісного розвитку;

3.2.5.2 самостійно, уникаючи плагіату й фальсифікацій та дотримуючись встановлених вимог, виконувати письмові роботи й інші завдання;

3.2.5.3 утримуватись від списування та/або використання будь-яких недозволених матеріалів, носіїв інформації чи технічних засобів під час заходів проміжного і підсумкового контролю;

3.2.5.4 утримуватись від створення перешкод навчальному процесу, зокрема, від зайвих розмов, використання мобільних телефонів під час занять тощо;

3.2.5.5 не надавати прямо або опосередковано неправомірну вигоду чи подарунок іншим членам інститутської спільноти з метою схилити їх до протиправного використання службових повноважень; повідомляти керівництво Інституту про будь-які прояви корупції.

3.2.6. Стандарти етичної поведінки щодо партнерів Інституту та третіх сторін

3.2.6.1. У відносинах з партнерами Інституту та іншими особами кожен член інститутської спільноти має:

3.2.6.1.1 дотримуватись загальних (спільних) і специфічних стандартів етичної поведінки;

3.2.6.1.2 ввічливо та з повагою ставитись до партнерів і гостей Інституту;

3.2.6.1.3 відповідально ставитись до розвитку відносин з партнерами, спонсорами Інституту, органами влади, професійними мережами тощо;

3.2.6.1.4 забезпечувати прозорість використання спонсорської допомоги Інституту, отриманої у формі грошей, матеріальних цінностей або послуг;

3.2.6.1.5 не використовувати свої службові повноваження, становище, будь-яке державне та власне майно або кошти Інституту в приватних інтересах або з метою одержання неправомірної вигоди;

3.2.6.1.6 з розумінням ставитись до культурних особливостей та стандартів етичної поведінки іноземних партнерів і гостей Інституту.

4. КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

4.1. Конфлікт інтересів — суперечність між приватним інтересом та обов’язками члена інститутської спільноти, що впливає/може вплинути на об’єктивність чи неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання своїх обов’язків та реалізації прав, що може призвести до негативних наслідків для інших членів інститутської спільноти чи Інституту в цілому, порушити визначені цим Кодексом етичні принципи та стандарти поведінки.

4.2. Для уникнення порушень етичних стандартів унаслідок конфлікту інтересів член інститутської спільноти має:

4.2.1 відмежовувати свою позаінститутську діяльність та приватні інтереси від посадових обов’язків в Інституті. Виконання зовнішніх контрактних та грантових зобов’язань не повинно вступати у конфлікт зі здійсненням основних видів діяльності;

4.2.2 уникати конфлікту інтересів, які можуть виникнути через приватні відносини (сімейні, родинні, дружні) з іншими членами інститутської спільноти. У разі появи такого конфлікту інтересів необхідно знаходити прозоре та

справедливе для всіх рішення.

4.3. Прийняття рішень, що впливають на інтереси більшості членів інститутської громади, має спиратись на їх попереднє громадське обговорення.

4.4. У разі виникнення ситуацій та/або питань, не врегульованих цим Кодексом, член інститутської спільноти може проконсультуватись у керівника, а за необхідності — в Комісії з академічної доброчесності та етики.

4.5. Для зовнішнього врегулювання реального або потенційного конфлікту інтересів застосовуються норми Закону України «Про запобігання корупції».

5. АДМІНІСТРУВАННЯ

5.1.Визнання Кодексу інститутською спільнотою

5.1.1.Кожен член інститутської спільноти має ознайомитись з Кодексом, дотримуватись його вимог і розуміти персональну відповідальність перед іншими за свою діяльність і поведінку.

5.1.2. В Інституті заохочується поведінка, яка варта визнання та наслідування, як взірцева.

5.2. Повідомлення про порушення

5.2.1. При виявленні порушень Кодексу член інститутської спільноти може самостійно вжити корегувальних заходів або звернутись до безпосереднього керівника. Член інститутської спільноти також може скористатись правом звернутись до керівника вищого рівня.

5.2.2. Особам, які повідомляють про порушення або ймовірне порушення, гарантується захист від переслідування.

5.3. Розв’язання етичних конфліктів

5.3.1. При виникненні етичних конфліктів між членами інститутської спільноти оптимальним способом розв’язання є добровільне примирення.

5.3.2. За неможливості врегулювання конфлікту на засадах добровільного примирення член інститутської спільноти може подати заяву до Комісії з академічної доброчесності та етики.

5.4. Комісія з академічної доброчесності та етики

5.4.1 ***Комісія з академічної доброчесності та етики*** (далі Комісія) є уповноваженим, незалежним, колегіальним органом, утвореним для забезпечення розгляду повідомлень про можливі порушення академічної доброчесності, встановлення наявності або відсутності факту порушення академічної доброчесності, підготовки висновків, прийняття рішень і надання рекомендацій щодо запобігання таким порушенням, що визначені відповідно до Закону України «Про академічну доброчесність».

5.4.2 Члени Комісії працюють на громадських засадах. Склад Комісії, процедури призначення та припинення повноважень її членів, порядок розгляду порушень етики, особливості її функціонування визначається відповідним Положенням про комісію з академічної доброчесності та етики.

5.4.3 До складу Комісії з академічної доброчесності та етики можуть залучатися додатково фахівці з тих питань, які розглядаються. Залучені фахівці

мають право готувати експертні висновки, брати участь в обговоренні відповідних питань.

5.5. Відповідальність за порушення

5.5.1. Порушення етичних правил зі сторони члена академічної спільноти Інституту є підставою для притягнення порушника до дисциплінарної, академічної та інших видів відповідальності, а також застосування заходів етичного та громадського впливу.

5.5.2. Дисциплінарна відповідальність застосовується до порушника етичних правил, який є працівником Інституту, якщо його відповідна дія чи бездіяльність одночасно утворює склад дисциплінарного проступку. В такому разі до порушника застосовуються заходи дисциплінарної відповідальності відповідно до норм трудового законодавства.

5.5.3. Академічна відповідальність застосується за етичні порушення, які одночасно є порушеннями академічної доброчесності. Така відповідальність застосовується відповідно до законодавства України та Кодексу про академічну доброчесність Інституту.

5.5.4. Заходи етичного та громадського впливу є універсальним заходами впливу на будь-якого члена академічної спільноти Інституту. До них належать, зокрема:

– попередження;

– публічне вибачення;

– усунення від участі в наукових проєктах чи конкурсах установи.

Заходи етичного та громадського впливу застосовуються Комісією з академічної доброчесності та етики.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1.Цей Кодекс набуває чинності з моменту ухвалення рішення вченою радою Інституту та затвердження його наказом директора Інституту.

6.2.Зміни та доповнення до цього Кодексу вносяться рішенням вченої ради Інституту шляхом викладення його в новій редакції.

6.3. Комісія з академічної доброчесності та етики здійснює періодичний аналіз практики застосування цього Кодексу, змін до законодавства України про наукову діяльність, міжнародних стандартів професійної етики вчених та кращих практик діяльності наукових установ і науковців і, за потреби, готує пропозиції щодо його вдосконалення.

6.4.У разі внесення змін до законодавства України або прийняття нових міжнародних стандартів, що регулюють питання професійної етики науково діяльності, положення цього Кодексу застосовуються з урахуванням таких змін, а Кодекс підлягає приведенню у відповідність до них.

6.5.У відносинах, не врегульованих цим Кодексом, члени академічної спільноти Інституту керуються законодавством України, Статутом та іншими внутрішніми актами Інституту, а також загальновизнаними принципами професійної етики.